

1941

2012

KOLMEN TIEN risteys Ruskealassa on sama, vaikka kylit ovatkin vaihtuneet. Tätä kautta Salmin evakot, kuten Leo Miralan äiti ajoivat karjan sydän-Suomeen. SA-KUVA/KEIJO PENTTINEN

MARMORISTAAN kuulun Ruskealan kohdalla on kolmen tien risteys: yksi vie Värtsilään, toinen Kaalamolle ja kolmas Sortavalaan. Sitä tienviittaa, mutta toisesta suunnasta tavasivat tuhannet Laatokan Karjalasta kohti sydän-Suomea vaeltaneet evakot. Niin myös Leon perheessä.

– Tästä ukki ja äiti ajoivat karjaa kohti Suomea joskus heinäkuussa 1944. Heidän matkansa evakkopaikkaan Pielavedelle kesti niin kauan, että junassa tuotu kaksivuotias siskoni ei enää tuntenut äitiään.

Vähän kilometrin päässä risteyksestä on Ruskealan hylätty marmorilouhos. Kirkkaalla vedellä täytetty louhos vedenalaisine luolien on nyt venäläinen turistinähtävyys.

RUSKEALAN risteyksestä on enää puolen tunnin ajo Laatokalle. Kuin varkain järvi sukeltaa esiin Kirjavalahden vuonossa, korkeiden vuorien ympäröivänä kimaltelevana ja syvän sinisenä.

– Laatokka, vihdoin! Karjalaisten meri, Leo luo katseen järvelle.

Kiipeämme kalliolle. Sieltä avautuu upea näky loppukesän auringossa kylpevään Kirjavalahteen. Ennen suomalaisten viljelemät pellot kukkivat nyt värikästä kesantoheinää, valo leikkii Laatokan aalloilla.

– Tämän järven näkeminen herkistää joka kerta.

Laatokan mahtavuus mykistää. Matkaa vastarannalle on 200 kilometriä, kolme kertaa matka Helsingistä Tallinnaan. Kaikkien Suomen järvien vesi mahtuisi Laatokkaan ja vielä jäisi neljäsosa vajaaksi. Ei ihme, että Karjalan kansa puhuu Laatokan merestä.

Aunukseen ja Petroskoihin vievä tie nuolee Kirjavalahden kivistä rantaa. Päällyste on vasta laskettu, huhun mukaan itse presidentti **Putinin** käskystä. Hänen perheensä kesäpaikka kun on jossain tien varrella.

Tiitäsie?

"Jos oisin eilen kuolt ni en ois tuotakoa kuult"

KARJALAISIA SANONTOJA

KAS TUOSSA vasemmalla kohoaa ajattoman ylväänä luonnonkivistä muurattu apteekkari **Jääskeläisen** talo. Aikanaan apteekkari maksoi kyläläisille jokaisesta tuodusta kivistä. Talvisodan aikana talossa toimi kenraali **Woldemar Hägglundin** IV Armeijankunnan esikunta, Neuvostoaikana se palveli venäläisten taiteilijoiden lepokotina.

Tie kiemurtelee Rautalahden kautta, joka lienee saanut nimensä Laatokan pohjan rautamalmeista. Pysähdyimme marjoja myyvän naisen kojulla. Rautalahteen virtaavan ojan vesi on raudan ruskeaksi värjäämää.

Laatokan Karjalassa vanhat suomalaiset nimet ovat käytössä sellaisenaan, toisin kuin Kannaksella, jossa uusi vallanpitäjä loi uuden nimistön. Siksi Laatokan Karjalassa

2012

1941

KARJALAN POJAT kohtaavat. Leo Miralan lapsuusmaisemissa asuu nyt Toivo Solovjov. Taustalla Salmin kirkko.

nimiä tavatessaan tuntee olevansa enemmän kuin kotonaan; anteeksi kaikki Kannaksen ystävät.

Pian tie tulee Harluun, vanhaan suomalaisen teollisuusmaisemaan. Jokilaakson vauraus rakentui Jänisjärvestä vauhdikkaasti laskevan joen tuottaman vesivoiman väkevyyteen. Läskelän hiljennyneen paperitehtaan kohdalla tie ylittää Jänisjoen, joka villisti kuohuu viimeiset kilometrit matkallaan kohti Laatokkaa.

IMPILAHDEN vaiheilla tie haarautuu Suojärvelle ja Prääsään Petroskoin suuntaan. Päällyste on mitä parhainta, mutta me käännyimme vähän kuoppaisemmalle Laatokan

» Täältä minä olen lähtenyt, nämä ihmiset ovat täällä minun sukuani.

rantatielle. Näitä auringossa kylpeviä seutuja katsellessa tuntuu etäiseltä talvisota ja Kitilän suurmotti, jonne suomalaiset saartoivat talvisodassa kokonaisen puna-armeijan divisioonan.

Se on suomalaisen sotahistorian suuria tekoja, mutta hyökkääjälle mittaamattoman

kärsimyksen paikka. Kun suomalaisten voimat eivät riittäneet motin laukaisemiseen eikä antautua saanut, alkoivat mottiin jääneet venäläiset nääntyä nälkään.

Kangasmetsässä yhä näkyvät majoitus-korsujen pohjat kertovat kärsimysnäytelmästä rehellisemmin kuin paikalle rakennettu suuri muistomerkki.

PITKÄRANTA on jo oikea kaupunki neuvostotyöläisine kerrostaloineen ja tehtaan piipuihineen. Tulijaa tervehti myös kaksi muuta piippua, tai oikeammin putkea: länttä kohti suunnattu T-26-panssarivaunu ja tykki. Nykyajasta kertoo enemmän suomalaisen metsäkonevalmistajan Ponssen »